

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2000/36

Karar Sayısı : 2002/198

Karar Günü : 12.12.2002

Resmi Gazete tarih/sayı:25.04.2003/25089

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Kartal 1. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 8.5.1985 günlü, 3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun"un 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş...", 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...kesin dönülmüş...", (B) paragrafının ikinci fıkrasında yer alan "kesin dönüş yapanlar..." ve "...kesin dönüş..." bölümlerinin, Anayasa'nın 10., 49., 60. ve 62. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

1.1.1993 tarihinde kesin dönüş yaptığını beyan ederek, ödenmesi gereken prim borcunu döviz cinsinden yatırmak suretiyle yaşlılık aylığı bağlanmasını sağlayan davalının, 1.1.1992 ile 30.9.1993 tarihleri arasında yurt dışından işsizlik aylığı aldığının ve böylece kesin dönüş şartını gerçekleştirmediğinin anlaşılması üzerine, borçlanma ve tahsis işlemini iptal eden Sosyal Sigortalar Kurumu, ödediği yaşlılık aylıklarının faizleri ile birlikte iadesi için açtığı davada, davalı taraf, borçlanma ve tahsisin iptali ve aylığın iadesinin dayanağını oluşturan 3201 sayılı Yasa'nın 3. ve 6. maddelerindeki kesin dönüş şartının Anayasa'ya aykırılığını iddia etmiş, Mahkemece iddia ciddi bulunduğundan iptali için başvurulmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

22.5.1985 günlü ve 3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun'un itiraz konusu bölümleri de içeren 3. ve 6. maddeleri şöyledir:

1-"Madde 3- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş tarihinden itibaren;

a) Sosyal güvenlik kuruluşlarından hiç birine tabi bulunmamaları halinde, Sosyal Sigortalar Kurumuna,

b) Ev kadınları Bağ - Kur'a,

c) Prim, kesenek ve karşılık ödediği sosyal güvenlik kuruluşuna,

Yazılı istekte bulunma ve yurt dışında geçen sürelerin tamamını veya dilediği kadarını döviz olarak ödemek şartıyla borçlanabilir. Borçlanılan süreler ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki esaslar dahilinde değerlendirilir.

Yurda kesin dönüş yapmış olanların borçlanmayla ilgili yazılı isteklerini sosyal güvenlik kurumuna kesin dönüş tarihinden itibaren en geç 2 yıl içinde yapmaları gerekir.

Yurt dışında çalışmakta iken veya yurda kesin dönüş yaptıktan sonra iki yıllık müracaat süresi içerisinde ölenlerin hak sahipleri de ölüm tarihinden itibaren iki yıllık süre içerisinde ilgili sosyal güvenlik kurumuna müracaat etmek suretiyle bu Kanunla getirilen haklardan yararlanırlar."

2- "Madde 6- A) Bu Kanuna göre değerlendirilen sürelerle istinaden aylık tahsisi yapılabilmesi için;

- a) Yurda kesin dönülmüş olması,
- b) Tahakkuk ettirilen döviz borcunun tamamının ödenmiş olması,
- c) Döviz borcunun tamamının ödenmesinden sonra yazılı istekte bulunulması,

Şarttır.

Yukardaki şartları yerine getirenlerden tahsise hak kazananların aylıkları, yazılı istek tarihini takip eden aybaşından itibaren başlatılmak üzere ilgili sosyal güvenlik kurumu kanunu hükümlerine göre bağlanır.

B) Bu Kanun hükümlerinden yararlanmak suretiyle aylık bağlananlardan tekrar yurt dışında çalışmaya başlayanların çalışmaya başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren aylıkları kesilir.

Bunlardan yeniden kesin dönüş yapanların, bu hizmetlerini 4 üncü madde hükümleri gereğince borçlanmaları şartıyla aylıkları bu süreler de dikkate alınarak yeniden hesaplanır. Bu borçlanmayı yapmayanların eski aylıkları yurda kesin dönüş tarihini takip eden aybaşından itibaren müracaatları üzerine tekrar ödenmeye başlanır."

B- Dayanılan ve İlgisi Görülen Anayasa Kuralları

İtiraz konusu kuralların, Anayasa'nın 10., 49., 60. ve 62. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüş ve 65. maddesi ile ilgisi görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU'nun katılmalarıyla 15.6.2000 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında uygulanacak kural sorunu üzerinde durulmuştur. Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddelerine göre, Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır."Yurt Dışında Bulunan Türk

Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (B) paragrafının ikinci fıkrasında yer alan "...kesin dönüş yapanlar..." ve "...kesin dönüş..." bölümleri, yurda ilk defa kesin dönüş yaparak yaşlılık aylığı bağlananların, işsizlik sigortası almak ya da çalışmak üzere tekrar yurt dışına çıkmaları halini kapsamaktadır. Oysa bakılmakta olan dava, aynı Yasa'nın 3. maddesinin birinci fıkrası ile 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "...yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş..." ve "yurda kesin dönülmüş olması"na ilişkin şartların gerçekleştirilmemesine, başka bir ifadeyle davalının tekrar yurt dışına çıkmasına değil, yurda kesin dönüş yapmamış olmasına dayanmaktadır.

Bu nedenle yurda ikinci kez kesin dönüş yapanlarla ilgili, 3201 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin (B) paragrafının ikinci fıkrasında yer alan, "...kesin dönüş yapanlar..." ve "...kesin dönüş..." bölümleri, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kurallar olmadıklarından, bunlara ilişkin itirazın Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, aynı Yasa'nın 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan, "...yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş..." ve 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan, "...kesin dönülmüş..." bölümlerine ilişkin itirazın ise, dosyada eksiklik bulunmadığından esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

I. ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrası ve 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca yurt dışında çalışılan sürelerin sosyal güvenlik bakımından değerlendirilmesinin talep edilebilmesi ve aylık tahsisin yapılabilmesi için yurda kesin dönüş koşulu aranmasının, Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine, çalışma hakkına ilişkin 49. maddesine ve sosyal güvenlik hakkını düzenleyen 60. ve 62. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin, TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla, başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebileceğinden, itiraz konusu kurallarla ilgisi nedeniyle, konu Anayasa'nın 65. maddesi yönünden de incelenmiştir.

A- Yasa'nın 3. Maddesinde Yer Alan İtiraz Konusu Bölümün İncelenmesi

3201 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, bu Kanundan yararlanmak isteyen vatandaşların başvurabilecekleri ilgili kuruluşlar ve başvuru koşulları gösterilmektedir. Maddenin itiraza konu edilen kısmı ise, borçlanmayı düzenleyen hükmünden yararlanmak isteyen vatandaşların ilgili kuruluşlara başvuruda bulunabilmeleri için öncelikle gerçekleştirmeleri gereken "yurda kesin dönüş" yapılmış olmasına ilişkin koşuldur. Yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının, yurt dışında geçen sürelerinin sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesini talep edebilmeleri için, öncelikle, yurda kesin dönüş yapmaları gerekmektedir. Ancak bu şartı gerçekleştirenler,

yazılı istekte bulunarak, yurt dışında geçen sürelerinin tamamını veya diledikleri kadarını döviz olarak ödemek suretiyle borçlanabilirler.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesi, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemek amacına hizmet eder ve aynı durumda olanlar için yapılan farklı düzenlemeler Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur.

3201 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin birinci fıkrası ile yurt dışında geçen sürelerin yurt içinde sosyal güvenlik açısından değerlendirilebilmesi için, başvuruda bulunabilme koşulu olarak getirilen "yurda kesin dönüş", bu başvuruda bulunanlar yönünden aktif çalışma hayatlarına son verme anlamını taşımaktadır. Oysa, yurt içinde çalışmakta olan vatandaşların, 506 sayılı Yasa'nın Geçici 8. ve 5434 sayılı Yasa'nın Ek. 8. maddeleri uyarınca, geçmiş hizmet sürelerini borçlanarak sosyal güvenlikleri yönünden değerlendirilmesini talep edebilmeleri için, aktif çalışma hayatına son vermeleri koşulu bulunmamaktadır. Bu nedenle, yasalar önünde aynı hukuksal konumda bulunan, yurt içinde çalışıp da bu hizmetlerini sosyal güvenlikleri açısından borçlanmak suretiyle değerlendirmek isteyenler ile yurt dışında geçen hizmetlerini aynı şekilde değerlendirmek isteyenlerin eşit haklara sahip olmaları ve yasalar tarafından eşit koruma görmeleri gerekir. Temelinde, adil bir hukuk düzeni kurup, bunu sürdürmekle kendini yükümlü sayan bir hukuk devletinde aynı hukuksal konumda bulunanlar arasında böyle bir ayrıma yer verilemez.

Anayasa'nın 60. maddesinde, "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilâtı kurar", 62. maddesinde, "Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır" denilmektedir. Bu kurallarla öngörülen sosyal ve ekonomik haklar Anayasa'nın 65. maddesine göre Devletin malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirilecektir.

Türkiye'de mevcut sosyal güvenlik kuruluşları, yaşlılık aylığı da dahil olmak üzere, sigorta türlerinden sigortalıları yararlandırılabilmek için prim sistemi esasına dayalı olarak çalışmaktadırlar. Bu sistemde sosyal güvenlik kuruluşlarının, iştirakçilerden alınan primler ve kurumlardan alınan karşılıklar gibi iki temel geliri bulunmaktadır. Böylece, aktif sigortalıların (çalışmakta olanların) ödedikleri primler ile kurumların ödedikleri karşılıklar

uzun vadede pasif sigortalıları finanse etmekte ve zaman içinde dengeli bir paylaşım modeli oluşmaktadır.

3201 sayılı Yasa'nın 3. maddesinde, sadece yurtdışında geçen sürelerin sosyal güvenlik yönünden değerlendirilmesi için başvuruda bulunma, başka bir anlatımla borçlanmayı talep hakkı düzenlenmektedir. Bu olanaktan yararlanmak isteyen kişi, maddede belirtilen kuruluşlara yazılı istekte bulunarak, borcunu döviz cinsinden ödemek suretiyle yurt dışında geçirdiği sürelerin sosyal güvenliği açısından değerlendirilmesini isteyebilecektir. Prim ödeme (borçlanma) aşamasında henüz sosyal güvenlik kuruluşları açısından bir yükümlülük doğmayacağından, bu kuruluşların aktüaryal dengelerinin ve dolayısıyla da sistemin olumsuz etkilenmesi söz konusu olmayacaktır.

Bu durumda, Anayasa'nın 65. maddesinde öngörüldüğü biçimde, Devlet'in mali kaynaklarının yetersizliği ileri sürülemeyeceği gibi, 60. maddesinde de sınırlamaya olanak veren bir kural bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 10., 60., 62. ve 65. maddelerine aykırı biçimde sosyal güvenlik hakkını sınırlayan itiraz konusu kuralın iptali gerekir.

Yalçın ACARGÜN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN bu görüşlere katılmamışlardır.

Konunun, Anayasa'nın 49. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

B- Yasa'nın 6. Maddesinde Yer Alan İtiraz Konusu Bölümün İncelenmesi

3201 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendinde, bu Yasa'ya göre değerlendirilen sürelerle dayanılarak aylık tahsisi yapılabilmesi için, yurda kesin dönülmüş olması koşulu getirilmektedir.

Türkiye'de mevcut tüm sosyal güvenlik kurumlarının yasalarında belirtilen yaşlılık aylığı tahsisi ile ilgili kuralların incelenmesinden, yaşlılık sigortasının, uzun süreli yardım yapan bir sigorta türü olduğu, belli bir yaşa ulaşılması nedeniyle çalışma gücü azalan sigortalıya iş hayatından çekilerek, çalışmadan yaşamını sürdürmesini ve bu aşamadaki gelir kaybının giderilmesini amaçladığı anlaşılmaktadır. Esasen, emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için, diğer sigorta türlerinden farklı olarak, aktif çalışma hayatının sona erdirilmesi gerekmektedir.

506 sayılı "Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu" ile 5434 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu"na tabi çalışanların yaşlılık veya emekli aylığına hak kazanabilmeleri için belli yaş, prim, sigortalılık süresi ile başvuru zorunluluğu yanında işten ayrılma koşulu da aranmaktadır.

Bu yasalarda olduğu gibi, itiraz konusu kuralda yer alan yaşlılık aylığı tahsisi için yurda kesin dönülmüş olması ortak koşuluyla, yurt dışındaki aktif çalışma hayatının sona erdirilmesi amaçlanmaktadır.

2926 sayılı "Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu"na tabi sigortalılarla 1479 sayılı "Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu"na tabi çalışanlar için bu yasalarda işten ayrılma koşulu getirilmemesi ise, bu Kurumlara bağlı olarak çalışanların kendi işlerini yapmalarından kaynaklanmaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesi, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilerek eşitsizliğe yol açılmasını yasaklamaktadır. Bu ilkeyle, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları

gerektirebilir. Aynı hukuksal durumda olanların aynı, ayrı hukuksal durumda olanların da ayrı kurallara bağlı tutulmaları Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesini zedelemmez.

3201 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendi ile yaşlılık aylığı tahsisi için getirilen yurda kesin dönüş koşulu, işten ayrılma yönünden yurt içinde ve dışında çalışanlar arasında bir ayırıma neden olmadığından Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 60. maddesi ile herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olması ve bu güvenliği sağlayacak tedbirleri alması ve teşkilâtını kurması hususunda Devlet'e verilen görev, 65. maddede öngörülen malî kaynakların yeterliliği ile sınırlı tutulmuştur. Bu durumda, 3201 sayılı Yasa ile yurt dışında çalışanların hizmetlerinin sosyal güvenlikleri yönünden değerlendirilerek yaşlılık aylığı tahsis edilebilmesinin yurda kesin dönüş koşuluna bağlanmasında, sosyal güvenlik kurumlarının aktüaryal dengelerinin ve 65. maddedeki malî kaynakların yeterliği ölçütünün gözetildiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 60. ve 65. maddelerine aykırı değildir. İstemin reddi gerekir.

Konunun, Anayasa'nın 49. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

8.5.1985 günlü, 3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun"un;

A- 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan " ... yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş ..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yalçın ACARGÜN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ile Ahmet AKYALÇIN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 6. maddesinin (A) paragrafının birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "... kesin dönülmüş ..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- 3. maddesinin birinci fıkrasında yer alan " ... yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş ..." sözcüklerinin iptali nedeniyle aynı maddenin uygulanma olanağı kalmayan birinci fıkrasındaki "... tarihinden itibaren" sözcükleri ile ikinci fıkrasının, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE, Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

12.12.2002 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Sacit ADALI	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN
Üye		Üye
Enis TUNGA		Mehmet ERTEN

KARŞIOY YAZISI

3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun"un 3. maddesinde, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra yaşlılık aylığı alabilmek için başvurulacak sosyal güvenlik kuruluşları ile başvuru şartları; 6. maddesinde, aylık tahsisi ve başlama tarihi ile kuralları düzenlenmiş ve her iki halde de "yurda kesin dönüş" koşulu öngörülmüş olup, yurt dışında çalışan ve yaşlılık aylığı almak isteyenlere yasada öngörülen koşulları yerine getirmesi ve kesin dönüş yapması halinde aylık bağlanması yapılabilecektir.

Düzenlemeyle, yurt dışında çalışan Türk vatandaşların sosyal haklarının, çalıştıkları ülkelerle yapılacak anlaşmalarla sağlanması öncelikli olmakla birlikte oradaki çalışmalarını değerlendirilerek çalıştıkları süreleri borçlanmaları ve hizmet birleştirilmesi yapılması halinde kendilerine sosyal güvenlik sağlanması imkanı getirilmiştir.

Anayasa'nın eşitlik ilkesini düzenleyen 10. maddesinde amaçlanan, mutlak değil hukuksal eşitlik olup, durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir.

Buna göre, yurda kesin dönüş yaparak toptan primleri ödemesi halinde yaşlılık aylığına hak kazananlar ile yurt içinde çalışarak Yasa'da öngörülen prim miktarı ve çalışma gününü tamamlamak zorunda olanların farklı hukuksal konumda bulunmaları nedeniyle aralarında eşitlik karşılaştırılması yapılamayacağı gibi yurda dönmek isteyenlerin sosyal güvenceye kavuşturulmaları ve bunlar ile ülkedeki diğer çalışanlar arasında sosyal adalet ve toplumsal

dengeyi sağlama amacını gözeten itiraz konusu kuralın, Anayasa'ya aykırılığından söz edilemez.

Bu nedenlerle, Yasa'nın itiraz konusu 3. maddesinin ilk fıkrasındaki "yurda kesin dönüş yapanlar, kesin dönüş" sözcüklerinin iptaline ilişkin çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.
12.12.2002

Üye
Yalçın ACARGÜN

Üye
Ertuğrul ERSOY

Üye
Tülay TUĞCU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

KARŞIOY GEREKÇESİ

8.5.1985 günlü, 3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun"un 3. maddesinin birinci fıkrasında, Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yurda kesin dönüş yapanların, kesin dönüş tarihinden itibaren fıkra da belirtilen sosyal güvenlik kuruluşlarına yazılı istekte bulunmak ve yurt dışında geçen sürelerin tamamını veya dilediği kadarını döviz olarak ödemek şartıyla borçlanabilecekleri, borçlanılan sürelerin ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki esaslar dahilinde değerlendirileceği belirtilmiştir. Başvuru kararında, bu kuralın, daha önce aynı konuyu düzenleyen ancak yaşlılık aylığına esas alınan borçlanma için yurda kesin dönüş koşulu aramayan 2147 sayılı Yasa ile farklılık içermesinin iki yasad an yararlan anlar arasında eşitsizliğ e yol açtığı ve Anayasa'nın sosyal güvenlik hakkını düzenleyen 60. maddesine de aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

3201 sayılı Yasa'nın 3. maddesinde, yaşlılık aylığına esas alınacak borçlanma için yurda kesin dönüş yapılması koşulunun aranması, aynı konunun düzenlendiği başka bir yasada ise böyle bir koşulun öngörülmemesi, aralarında benzerlik olsa da her iki yasad an yararlan anların aynı konumda bulunmamaları nedeniyle eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Öte yandan, Yasa'nın yabancı ülkelerden yurda kesin dönüş yapanları güvencesiz bırakmamak amacına yönelik olduğu gözetildiğinde, yurt içinde çalışanlar bakımından borçlanmanın çalışma sırasında sürdürülebilmesi, yurt dışında çalışanlar için kesin dönüş koşulu aranmasının, eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu savının da kabulü olanaklı değildir. Çünkü bu iki durumda sosyal güvenlik hakkı tanınmasındaki amaçlar farklı olduğu gibi, yurt

içinde çalışarak yasada öngörülen prim miktarı ve çalışılacak gün sayısını tamamlamak zorunda olanlarla yurda dönerek yasada öngörülen toplam primlerini ödemek koşuluyla yaşlılık aylığına hak kazananlar, aynı hukuksal konumda bulunmadıklarından bunlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılarak Anayasa'nın 10. maddesine aykırılıktan söz edilemez.

Anayasa'nın 60. maddesinde, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu; devletin, bu güvenliğı sağlayacak, gerekli tedbirleri alacağı ve teşkilâtı kuracağı; 65. maddesinde de devletin, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliğı ölçüsünde yerine getireceğı belirtilmektedir.

Devletin sosyal güvenlik alanındaki düzenlemeleri aktüaryal dengeleri gözeterek mali olanakları çerçevesinde yapacağında duraksanamaz. Devletin yurt dışında çalışarak oradaki mevzuata göre sosyal güvenlik hakkından yararlanabilecek vatandaşları ile yurt içinde sosyal güvenlikden yoksun vatandaşlarına karşı yükümlölüklerinin aynı olduğu ileri sürülemeyeceğinden mali kaynakların tahsisindeki önceliğın yurt içindeki vatandaşlara tanınmasında Anayasa'nın 60. maddesine aykırılık bulunmamaktadır. Prim kesme aşamasında devlet yönünden yerine getirilecek mali bir yükümlölüğün bulunmaması ileride sosyal güvenlik hakkı doğduğunda devletin üstleneceğı mali yükü ortadan kaldırmayacağından böyle bir neden, kuralın Anayasa'ya aykırılığı için gerekçe oluşturmaz. Kaldı ki zaman içinde devletin mali kaynaklarındaki iyileşmelere bağılı olarak aynı olanaklardan yurt dışında çalışan vatandaşların da yararlandırılmalarına Anayasal bir engel bulunmamaktadır.

Yasa'nın 3. maddesindeki itiraz konusu ibarelerin iptaline bağılı olarak 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesi uyarınca uygulanma olanağını kaybettiğı gerekçesi ile aynı maddenin ikinci fıkrasının iptali ise kararın yürürlüğe gireceğı gün için süre verilmemesi nedeniyle yasa koyucunun iradesi dışında ve onun yerine geçerek karar verme niteliğı taşıdığından Anayasal gereklerle bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU